

Ona inandım. Şüphelenmek aklıma bile gelmedi. Caynak o gün bir tuhaf davranıyordu. Çıkacağı uzun bir yolculuğa hazırlanıyordu sanki. Öğleden evvel elinde çekiç ve çivilerle avluda, ahırda, ambarda dolaştı durdu. Gevşeyen çivilere bir çekiç vuruyor, düşen çivilerin yerine yenisini çakıyor. Daha sonra koca bir yığın yakacak odun hazırladığını, arka avluda gübreligi temizlediğini, ambarın damına attığımız otları kurutmak için aktardığını fark ettim. Akşam üzeri eve geldiğimde avluyu iyice temizlediğini, at yemliğini onardığını gördüm. O yemliğe de ihtiyacımız vardı. Babamız evdeyken bir atın her zaman el altında, emrinde bulunmasını isterdi...

— A evladım, bütün bu işlerin hepsini birden yapmana ne gerek var, o onarımları yapman için yazın bol bol vaktin olacak, demiştim.

Bana, eli değmişken, vakti de varken yapmak istediğini, sonra belki vakit bulamayacağını söylemişti. O bu cevabı verdiği zaman da uyanmamış, bir şey anlayamamıştım. Sadece (...) işlerinin çokluğu gelmişti aklıma. Gerçek sebebi ancak gitmesinden sonra öğrendik. Bize bir mektup yazmış ve bunu istasyondan bir arkadaşı ile göndermişti! Tanrım! Bu ne çocukluk, bu ne maskaralık! Ah yavrum ah! Mektup yazmak iyi de veda etmeden gitmek olur mu hiç? O haberi duyduğum zaman aklımı yitirecek olsam bile gideceğini bana söylemeliydin.

Konuşmadan, veda edemedi gittiği için bizden çok özür diliyordu. Böylesinin daha kolay, acıları uzatmaktansa her şeyin bir çırpıda bitivermesinin daha iyi olacağını düşünüyormuş. "Daha az acı çekesiniz, olayı bir anda öğrenip kararımdan dolayı bana hak veresiniz istedim." diyordu. Ne bileyim, belki o haklıdır. Elbette acı haberi yüzüme söylemek onun için pek güç bir şeydi. Belki seller gibi gözyaşı dökerek ağlayacaktım. Belki yalvararak onu caydırmaya çalışacağımdan korkuyordu...

(...)

Beni çok sevdiğin ve acıdığın için cepheye gittiğini haber vermedin.

Cengiz Aytmatov  
Toprak Ana  
(Kısaltılmıştır.)